

Et lavere alkoholforbrug og en sundere alkoholkultur blandt børn og unge

Vidensråd for Forebyggelse udgav i 2019 på baggrund af en gennemgang af forskningen på området temarapporten "Unge alkoholkultur – et bidrag til debatten".

Rapporten konkluderer, at al tilgængelig viden peger på en *højere aldersgrænse for salg af al alkohol, en styrket håndhævelse af aldersgrænsen for salg af alkohol og højere priser på alkohol* som de mest effektive skridt mod et mindre alkoholforbrug og dermed en sundere alkoholkultur blandt unge.

Danske unges alkoholforbrug

Danske børn og unge starter senere med at drikke alkohol og drikker generelt mindre alkohol end for 20 år siden. Men ved overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelse stiger unges alkoholforbrug markant.

Gennem årtier har danske unge haft det højeste alkoholforbrug blandt unge i Europa målt på:

1. Binge-drinking (dét at drikke fem eller flere genstande ved samme lejlighed, fx til fest)
2. Fuldskab
3. Mængden af alkohol, der bliver drukket.

Der er ikke tale om, at danske unge ligger en lille smule foran de øvrige europæiske lande, de ligger langt, langt foran og har et markant højere alkoholforbrug end unge i andre europæiske lande.

Kendetegn for danske unges alkoholkultur

Alkoholkulturen i Danmark, både blandt unge og voksne, er i overvejende grad en kultur, hvor man drikker relativt mange genstande ved specifikke lejligheder og bruger alkoholen til fejring. Det er en kultur, hvor der drikkes med henblik på at kunne mærke det på kroppen eller opnå et decideret kontroltab. I modsætning hertil er en kultur, der ses i mange andre lande særligt i Sydeuropa, hvor man drikker alkohol i mindre mængder, men ved mange lejligheder og i særdeleshed i hverdagene.

Danske unge drikker typisk i grupper, og alkohol har en betydning for både opbygning og bekræftelse af venskabsrelationer. Denne sammenhæng mellem alkohol og relationer gør det svært at vælge alkoholen fra for unge, fordi de dermed vælger en del af deres sociale miljø fra. Halvdelen af 15-25-årige mænd ifølge undersøgelsen "Unge alkoholvaner i Danmark 2017", som refereres i rapporten, at alkoholforbruget blandt unge er for højt og efterspørger en ny alkoholkultur, mens 42% har oplevet, at deres venner har forsøgt at presse dem til at drikke mere alkohol, end de havde lyst til.

Drikkemønstre

Binge-drinking er mere udbredt hos børn og unge af forældre i de højeste socialgrupper end hos børn og unge af forældre i de laveste socialgrupper.

Unge med ikke-vestlig oprindelse har sundere alkoholvaner end unge med dansk og unge med anden vestlig end dansk oprindelse. De har et lavere ugentligt alkoholindtag, en større andel, der ikke drikker alkohol og en mindre andel, der binge-drikker. Unge med eksternaliserende problemer (dvs. udadreageren-

de adfærd som konflikter med fx lærere, pjækkeri, bortvisning, tilbøjelighed til at komme op at slås m.m.), samt unge af forældre, der har/har haft et misbrug af alkohol eller andre rusmidler, har øget risiko for at udvikle et problematisk forbrug af alkohol.

Negative konsekvenser af alkohol for unge

Der er en række negative konsekvenser af danske unges fuldskaborienterede alkoholkultur i form af fx vold, ulykker, konflikter og fortrudte handlinger.

Der er derudover en sammenhæng mellem et højt alkoholindtag og frafald fra uddannelse, og der er en sammenhæng mellem højt alkoholindtag og et lavere karaktergennemsnit.

Nogle – men ikke alle – undersøgelser viser, at tidlig alkoholdebut og højt alkoholforbrug i ungdommen er forbundet med en højere risiko for at udvikle alkoholproblemer og andet misbrug som voksen.

Alkohol er forbundet med flere end 60 forskellige sygdomme, herunder leversygdomme, hjertesygdomme, kræft og nerveskader.

Andelen af unge, der inden for det seneste år har oplevet negative konsekvenser ved alkoholindtag, opdelt på uddannelsessted og køn. (2018)

Køn, og antal personer	Gymnasier		Erhvervsuddannelser	
	Piger (n=35.084)	Drenge (22.530)	Piger (n=603)	Drenge (n=2.122)
Været i slagsmål	5,2%	16%	24%	36%
Problemer med forældre	35%	23%	43%	28%
Haft sex og fortrudt	20%	18%	30%	24%
Taget stoffer og fortrudt	6,6%	11%	12%	15%

Social ulighed

Der er social ulighed i skadevirkningerne af højt alkoholforbrug blandt unge. Unge af forældre i de laveste socialgrupper oplever således flere negative konsekvenser ved alkoholindtag (fx at have haft sex, der fortrydes eller vold) end unge af forældre i de højeste socialgrupper.

Indsatser til at nedbringe og mindske unges alkoholforbrug

I rapporten konkluderes det, at den tilgængelige viden på området peger på følgende som de mest effektive skridt mod et lavere alkoholforbrug og dermed en sundere alkoholkultur blandt unge:

- En højere aldersgrænse for salg af al alkohol
- En styrket håndhævelse af aldersgrænsen for salg af alkohol
- Højere priser på alkohol

Det er veldokumenteret, at lande, der har høje aldersgrænser for salg af alkohol, som håndhæves, og som har høje priser på alkohol, har færre børn og unge, der drikker ugentligt, og som har prøvet at være fulde, sammenlignet med lande med en lav aldersgrænse for køb og servering af alkohol.

En højere aldersgrænse på 18 år for salg af al alkohol, som vel at mærke håndhæves, vil være et vigtigt skridt på vejen mod at nedbringe de unges store alkoholforbrug og dermed ændre deres fuldskabsorienterede alkoholkultur.

Danmark har – sammen med en lille håndfuld andre lande – en af Europas laveste aldersgrænser for salg af alkohol, hvor unge, fra de er 16 år, kan købe alkohol med en styrke op til 16,5 procent.

Langt de fleste andre europæiske lande har en aldersgrænse på 18 år for salg af al alkohol.

De ovenstående indsatser kan ikke stå alene i det alkoholforebyggende arbejde. Forskningen peger på, at multikomponente indsatser er mest effektive. Det vil sige, at flere indsatser i forening, frem for enkeltstående indsatser, er vejen til et lavere alkoholforbrug blandt unge. Meget peger på, at begrænsning på alkoholsalg (fx i form af reduceret antal salgssteder og kortere åbningstider), skærpede regler for markedsføring, skolebaserede forebyggelsesprogrammer og ung-til-ung-indsatser også er effektive.

Dertil kommer, at forældre er stærke forbilleder for deres børn og unges alkoholforbrug. Klare holdninger og regler blandt forældrene har betydning for, hvornår og hvor meget børn og unge drikker.

Ny viden

Rapporten "Unge alkoholkultur – et bidrag til debatten" udkom i 2019. Selv om der siden er kommet ny litteratur på området, er det Vidensråd for Forebyggelses vurdering, at denne nye viden ikke ændrer ved rapportens anbefalinger om indsatser på området.

Det er dog værd at pointere, at nyere tal fra Statens Institut for Folkesundhed viser, at der i gennemsnit forekommer 14 alkoholrelaterede dødsfald i aldersgruppen 15-25 år om året, hvilket bakker op om behovet for at skabe en sundere alkoholkultur blandt unge.